

Semir Softić, Travnik
Sindikat državnih službenika i namještenika u FBiH

ITUC/PERC SEE Office Sarajevo
n/r gđe Enise Salimović
Office Coordinator

Izveštaj sa skupa ekonomskih eksperata zemalja Zapadnog Balkana

Poštovani,

Sastanak koji je održan 07. i 08.12.2017. u Sarajevu, imao je tematsko usmjerenje sa težištem na razvoj ekonomija proteklih godina. Moje izlaganje je zasnovano na predloženim tačkama:

-Ekonomski rast. Vezano za ekonomski rast u BiH istakao sam da službene statistike pokazuju trendove rasta posebno u namjenskoj industriji te sektoru trgovine i usluga, te naveo neke primjere kao što je proizvodnja naoružanja i usluge Sarajevskog aerodroma. Rezultat rasta je doveo do povećanja ukupnog izvoza i tako je smanjen jaz između ukupnog izvoza i uvoza. Međutim, iznio sam stav da ovaj rast nije produkt nacionalnih strategija i napora domaćih vlasti, već neka vrsta reagiranja i samoodrživosti ekonomije u BiH zasnovane na zakonitostima tržišta, prije svega jeftine radne snage.

-Tržište rada i socijalni razvoj. Kako sam rekao u prethodnoj temi tržište rada u BiH razvija se kao i ostala tržišta, stihijski, po određenim zakonitostima tržišnih mehanizama. Vidljivo je da tržište rada za koje postoje pokazatelji razvoja ne prati i socijalni razvoj, odnosno da socijalni pokazatelji ostaju isti ili imaju blagi rast. Bez obzira na razvoj tržišta radne snage prosječna plaća, minimalna plaća i ostali socijalni pokazatelji ostaju na istom nivou. Smatram da u ovom mometu jedino sindikati i sindikalna borba može da doprinese socijalnom razvoju u BiH, kroz pritisak na vlasti za ostvarivanje boljih socijalnih uvjeta kroz zakonska rješenja.

-Učinkovitost nacionalnih institucija i instrumenata finansijske kontrole. Naglasio sam da je u BiH ovaj mehanizam, odnosno kontrola ove vrste na veoma niskom nivou. Istina, postoje institucije koje se bave profesionalno ovim poslom kao što je Ured za reviziju institucija u FBiH i neke druge, međutim njihov rad se zasniva na iskazivanju mišljenja a sistem društva nije dovoljno razvijen da adekvatno odgovori i eventualno sankcionira odgovorne.

-Nacionalni programi/akcije borbe protiv korupcije. Ovo je svakako tema kojoj treba posvetiti više pažnje i tema koja nadolazi kao prioritet u BiH. Postoji nacionalna Strategija za borbu protiv korupcije u BiH, također postoji i državna Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, APIK. Etabilirana je isključivo zbog provedbe strategije i najozbiljnije pokušava obavezu borbe protiv korupcije spustiti na niže nivoe vlasti. Smatram da u preventivnom smislu ima dosta uspjeha, ali da konkretni rezultati u represijskom smislu treba tek da uslijede.

-Uloga Međunarodnih finansijskih institucija, Američke privredne komore i drugih učesnika; Mjere štednje i dejstva na ekonomiju. MMF je svakako institucija koja već godima utiče na mjere štednje i time ima direktno dejstvo na ekonomiju. Veoma često za

svoje kredite koje plasiraju za stabiliziranje budžeta u BiH traže donošenje određenih zakona ili programa štednje. Kao ekonomista potrošačke orijentacije smatram da ovakav pristup i pozicija MMF u BiH negativno utiče na ekonomiju, jer umanjuje ukupnu ekonomsku vrijednost kroz umanjene potrošnje. Za druge institucije kao što je Američka privredna komora lično nemam podataka niti saznanja o uticaju.

Pored navedenih tema bilo je govora o uticaju regionalnih, multinacionalnih i transnacionalnih kompanija na tržište rada u BiH. Na osnovu vođene diskusije došlo se do zaključaka o dvije vrste kompanija, odnosno o dva pristupa na tržištu BiH. Istaknuto je da postoje kompanije koje se pojavljuju na tržištu ne samo sa ciljem zapošljavanja radne snage nego i plasiranja svojih proizvoda u BiH. Najzastupljeniji predstavnici ovakvih kompanije su banke i finansijske institucije, ili nosici globalnih brendova kao što su Coca-Cola, McDonalds i druge. Također postoje kompanije koje se pojavljuju jedino s ciljem da zaposle radnu snagu, odnosno iskoriste jeftino tržište radne snage, najčešće u tekstilnoj, kožarskoj i drugim niskoakumulativnim granama.

Moj osvrt na ovu temu zasnivao se na ulozi sindikata u smislu ostvarivanja radničkih prava, kao jedinom instrumentu borbe u ovom trenutku. Poznajući osnovni profitabilni princip svake kompanije (posebno kompanija koje se pojavljuju u niskoakumulativnim granama), jasno je da strane kompanije svoj profit u BiH baziraju na jeftinoj radnoj snazi. Iako redovno vrše kontrolu domaćih privrednika koji rade poslove za njih, kroz zahtjeve za „sigurno“ radno mjesto (zdravstveno osiguranje, plan zaštite od požara, minimum higijenskih uvjeta, pravo na godišnji odmor itd.), kompanije ne utiču na plate uposlenih već traže da se poštuju domaći propisi, i time domaćim privrednicima omogućavaju ekstra profit. Vlast nema sluha za ove grane smatrajući da ne postoji drugačiji pristup ovim granama, u strahu da se ne izgubi neko radno mjesto i time radnike ostavljaju na rubu egzistencije i ispod minimuma dostojanstva ljudskog življenja. Sindikat mora da se izbori za viši nivo minimalne plaće bez obzira na vrstu djelatnosti.

Nadam se da sam uspio, u osnovnim crtama, prenijeti svoje izlaganje.

S poštovanjem,

Semir Softić

Travnik
13.12.2017.